

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

21. De Sortilegiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

casu 312. Hipol. de Marsil. in l. cor. 27. n. 9. & seq. ff. Ad leg. Cornel. de fals.

§. VI.

12 *Finis criminis falsi est, ut immutatione veritatis alter decipiatur.* Boer. decif. 82. n. 8.

§. VII.

13 *Effectus criminis falsi est obligatio ad poenam, quæ alia de jure Civili, alia de Jure Can. infligitur.*

Pœna criminis falsi *Jure Civili Romano* in homine nobili est deportatio cum bonorum omnium publicatione: in persona vili damnatio ad metallum: in servo ultimum supplicium. l. 1. §. fin. ff. l. 22. in fin. C. Ad leg. Cornel. de fals. §. 7. Inst. de Publ. jud. Exceptis quibusdam casibus in l. 1. ff. Ad leg. Cor. de sic. l. 1. & 2. C. de Falsa monet. l. 1. l. 22. C. Ad leg. Cornel. de fals. Nov. 17. c. 8. & Nov. 134. c. 13. Jure hodierno non malè quis dixerit, pœnam falsi esse arbitrariam juxta *Const. crim. Caroliv.* in art. 112. 113. & 115. sic tamen, ut pro facinoris gravitate ad mortem, ultimumque supplicium extendi possit. Carpz. in pr. cr. p. 2. q. 93.

14 *Jure Canonico, qui vel in causa civili vel criminali falsum dixerit, infamiam incurrit per c. constituimus. 9. causa 3. q. 5. Clerici quoque deponendi, & ad agendam poenitentiam in arctum Monasterium vel carcerem detruendi sunt. c. si Episcopus. dist. 50. si modò falsum scienter, & circa causæ substantialia cum aliorum præjudicio dixerint, ut observat Clarus d. §. falsum. n. 9. Qui falsum committit in litteris Apostolicis tam justitiæ, quam gratiæ, percellitur excommunicatione reservata Papæ, quam quicumque, etiam laici, litteras Apostolicas per se, vel per alios falsificantes ipsò factò incurrunnt per c. 7. h. t. junctâ Bullâ Cœna casu 4. Insuper si Clerici sint, omni officio, & beneficio perpetuò privantur, & si falsi crimen per se exeruerint, degradandi, & curiæ seculari tradendi sunt, quò legitimâ*

pœnâ puniri queant. d. e. 7. h. t. & ibi Pirhing §. 5. per tot.

TITULUS XXI.

De Sortilegiis.

SUMMARIUM.

1. *Quid sit sortilegium? 2. Quotplex? 3. Quo jure prohibeatur? 4. Sortilegi qui dicantur? 5. Ex quarum rerum inspectione desumatur sortilegium? 6. Qua sit forma? 7. Quis finis? 8. 9. Qua pœna sortilegii? 10. Affinitas.*

Crimini falsi proxima sunt *sortilegium, & collusio*: quia & his falsitas inest.

§. I.

Definitur sortilegium; quòd sit divinatio, quâ per falsam, vel superstitiosam doctrinam ex quibusdam signis conjecturando, vel ex dæmonum consultationibus per ludificationes occulta manifestantur.

§. II.

Dividitur sortilegium in diversas species. Si fiat per terram, Geomantia; si per aërem, Aeromantia; si per aquam, Hydromantia; si per ignem; Pyromantia, si per animalium interiora, Haruspicium; si per avium volatum, Auspicium; si per avium garritus ac voces, Augurium; si per inspectionem pedum, Pedomantia; si per inspectionem manuum, Chiromantia; si per hominum voces, Omen; si per eorum somnia, Onyroctisia; si per signa totius corporis, Physiognomia; si per signa spatulæ, Spatulamantia; si per signa frontis, Mesopsocopia; si per homines vivos arreptos, Pythonia; si per corpora assumpta mortuorum, Necromantia; si per inspectionem astrorum, Astrologia judiciaria indigitatur. Bordonus tom. 1. resol. 40. n. 11.

§. III.

Causa efficiens sortilegii est vel remota, vel proxima.

R 3

Remo-

Remota est jus quæ Divinum, quæ Humanum: cum enim sortilegium ad superstitionem, vel idololatriam, vel ad dæmonis cultum expressè, aut tacitè inducat, utroque jure prohibetur: Divino *Exod. 22. v. 18. Levit. c. 19. v. 31. & cap. 20. v. 6. & 27. Deuter. 18. Num. c. 23. & 1. Reg. 23. v. 9.* Humano tam Canonico in *c. 6. & 4. seqq. causâ 26. quest. 2. c. 1. & 2. h. tit.* quàm Civili in *t. 1. C. de Malefic. & Mathemat.*

Proxima sunt sortilegi, qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas Sanctorum seu Apostolorum vocant, sortes divinationis scientiam profitentur, & ex mediis planè inutilibus futura contingentia, aut res occultas prædicunt, aut cognoscere volunt. *c. sortilegi. causâ 26. quest. 1.* Alias vocantur *Vates, Chaldaei, Magi, Mathematici, Malefici, Aruspices, Augures, Præstigiatores &c.* Germanicè *Wahrsager / Chrystrallen, Guesser / Zeichen-Deuter / Zigeuner / Schwärzer / Künstler / &c.*

§. IV.

Materia, seu *objectum* sortilegii sunt elementa, syderum motus, & constellationes, aliæque res, ex quarum consideratione, vel potius inspectione supersticiosa divinatio defumitur, & futura contingentia, vel occulta pervestigantur. *c. illud. 6. causâ 26. quest. 2. c. igitur. causâ 26. quest. 4.* Censentur autem ejusmodi res, quæ neque ex natura sua, neque ex ordinatione Divina aliquam connexionem habent cum effectu: ut si quis in tabulis, vel codicibus, aut per inspectionem astrolabii furta requirat. *cap. 2. hoc tit.* Si quis ex fortuitis volæ linearum ductibus velit prædicere futuram fortunam, vel præteritos, aut præsentis occultos effectus pro certo denuntiet. Sixtus V. in *Bulla: Cæli, & terra.* Si quis ex horoscopo nativitatis alicujus (*thema* vocant) bonum aut malum hominis successum, vitæ, mortisve genus

conjectare, & certè divinare conetur. *c. 1. causâ 26. quest. 3.* Sixtus V. in *d. Bulla: Cæli & terra.* Aliud est, si aliqua naturalem haberent connexionem cum effectu, & à communiter accidentibus colligi possint, esse connexa: ita minimè supersticiosè percontamur infirmorum somnia ad indagandum naturalem complexionem corporis: ex avium volatu, vel garritu, aut colore lunæ, vel aeris temperie cognoscimus futura contingentia, puta secuturas pluvias, serenitates: ex syderum motibus, aut conjunctionibus terræ fertilitatem, salubritatem, vel luem prædicimus. Idem dicendum est de signis physiognomicis, seu quando ex Physiognomia alicujus elicitor, aliquem esse talis, vel talis inclinationis &c. ut quæ sæpe connexionem naturalem habent cum effectu; etsi cautè quoque in talibus sit procedendum. Confer Charisl. meum Confratrem P. Benedict. Behamstein in *Discurs. Philos. Jurid. 2. 3. 4. & 5.* ubi de observatione *semiorum, physiognomia, chiromantia, & genealogia* non minùs curiosè, quàm doctè discurret.

§. V.

Forma sortilegii posita est in inordinata, & 6 supersticiosa inquisitione rerum aliquarum vel occultarum, vel futurarum, quas homo hic & nunc non nisi ope, & ministerio dæmonis cognoscere potest per *c. 6. 7. 8. & 9. causâ 26. q. 2.*

§. VI.

Finis sortilegii est cognoscere aliquid occultum sive præteritum, sive futurum.

§. VII.

Effectus sortilegii spectatur in poenis in sortilegis statutis.

Jure Canonico in foro conscientie sortilegis imponitur poenitentia 40. dierum. *c. 1. h. t.* in foro contentioso Clerici sortilegi, sicut & consulentes depositi ab omni ordine sacro, & exuti officiis, ac beneficiis in Monasterio crimen admissum perpetuâ poenitentia luere de-

debent, nisi simplicitas & bonus zelus poenae mitigationem suadeat. *c. 2. h. t. c. si quis. §. causa 26. q. 5.* Laici, si moniti emendationem decreverint, servi, & viles verberibus compefendi sunt: liberi ac honestiores relegantur, vel in carcerem detruduntur. *c. contra 10. causa 26. q. 5. Roman. singul. 660.* Præterea, qui divinationes, quæ hæresin sapiunt, exercent, puniuntur ut hæretici, atque incorrigibiles facti curiæ sæculari puniendi traduntur. *Facit c. recusatus. §. sanc. de Hæret. in 6. Cril-land. tr. de Sortileg. quest. 11. n. 1. & 6.*

9 *Jure Civili* poena mathematicorum, arithmetorum, augurum & vatum est capitalis, & aut concremantur, aut ultore gladio feriuntur. *l. 3. & 5. C. de Malefic. & Math. De consuetudine* poena utroque jure arbitraria est juxta qualitatem delicti imponenda.

§. VIII.

10 *Affines* sortilegio sunt *fores divisoria*, & *consultatoria*.

Sortes divisoriae sunt, quibus ex prævia conventionione, aut consensu hominum inquiritur, cui in dubio res aliqua attribuenda sit; ut si hæredes in divisione hæreditatis inter se sortes mittunt, cui hæc, vel illa res cedat. Hæc sortes, si nihil superstitionis, aut injustitiæ contineant, sunt licitæ. *l. 2. C. Quando & quibus quart. pars. l. 14. ff. de judic. l. si qui sunt. ff. Famil. ercisc.* De jure tamen Canonico reprobandantur in electionibus ad dignitates Ecclesiasticas. *c. fin. h. t.* & in provisionibus beneficiorum, ne detur vitiosus, & non canonicus ingressus contra *c. 1. de Reg. Jur. in 6.* Unde nec lis de beneficio per sortes terminari debet, ut bene docet cum Suarez Zoël. *h. t. n. 6.*

Sortes consultatorie sunt, quibus inquiritur DEI consilium circa res agendas, vel cavendas, ut factum est in electione S. Matthiæ Apostoli *Act. 1.* Et hæc sortes, tanquam non temere usurpandæ, ab Ecclesia prohibentur. *c. non statim. & seqq. causa 26. q. 2.* quamvis

nulla specialis poena pro his reperiatur imposita. Imò in casu necessitatis, & ex speciali DEI instinctu, atque cum debita reverentia usurpata, prout ab Apostolis factum, licitæ esse possunt. D. Thom. & Cajetan. quos refert, & sequitur Franciscus de Arauxo in *Decis. moral. de Stat. civil. disp. 3. §. 5.*

TITULUS XXII.

De Collusione detegenda.

SUMMARIA.

1. *Quid?* 2. *Et quotuplex sit collusio?* 3. *Quo jure vindicetur?* 4. *Quinam colludere possint?* 5. *In quibus causis sit locus collusioni?* 6. *Quomodo?* 7. *Ob quem finem fiat collusio?* 8. *Qua sint poena colludentium?*

§. I.

Definitur collusio, quòd sit fraudulosa conventio, quæ hoc inter actorem & reum agitur, ut reus absolvatur. Colligitur ex *c. si quem. 8. causa 2. q. 3.*

§. II.

Dividitur collusio in prævaricationem, & tergiversationem. Prævaricatio admittitur, si accusator post captam accusationem subdole reo favet, proprias probationes dissimulando, & falsas rei accusationes admittendo, ne puniatur. *l. 1. §. 1. l. 6. ff. de Prævaricat. item minus propriè, si advocatus, vel procurator clientis sui causam alteri prodatur, & cum vincere posset, se vinci patitur. d. l. 1. §. 1.* Tergiversatio fit, quando ab accusatione accusator omnino fraudulenter desistit absque legitima causa, & judicis sententia: in hoc quippe, quòd ab accusatione coepta desistat, quasi tergum vertere videtur, ut delictum poenæ subtrahatur.

§. III.

Causa efficiens collusionis alia est remota, 3 alia est proxima.

Re-